

Наукові організації України. Кількість організацій, які здійснювали науково-технічну діяльність у 2012 р., становила 1208, з яких найбільша частка (52,8 %) – організації галузевого профілю.

Структура розподілу наукових установ за галузями наук залишається незмінною: найбільші частки припадають на технічні (42,1 %) і природничі науки (35 %), найменші – на суспільні (12,6 %) і гуманітарні науки (3,7 %).

Розподіл наукових організацій за секторами діяльності показує, що, як і в попередні роки, найбільшу частку таких організацій (44,3 %) становлять організації підприємницького сектору.

Найбільша кількість організацій, що виконують наукові та науково-дослідні роботи, розташована в м. Київ і Харківській області.

Наукові кадри. В Україні, у супереч світовим тенденціям, продовжується скорочення загальної чисельності кадрів, зайнятих у сфері досліджень і розробок. З 2005 р. кількість працівників наукових організацій в Україні скоротилася на 23,9 %, у т. ч. дослідників – на 19,5 %.

Усього чисельність працівників у наукових установах державного, підприємницького та освітнього секторів науки становить 0,63 % зайнятого населення України (у Росії і Білорусі відповідно 1,1 та 1,3 %).

Найбільша чисельність спеціалістів, які беруть участь у виконанні наукових та науково-технічних робіт, працює в наукових установах м. Київ. При загальному скороченні чисельності виконавців НДДКР, у 2012 р. практично не змінилася кількість фахівців з науковими ступенями.

Складною залишається ситуація щодо вікової структури науковців. Упродовж останніх років найбільш чисельною серед українських дослідників є вікова група від 50 до 59 років, хоча у 2012 р. порівняно з 2009 р. відбулося зниження її питомої ваги (на 2,4 %) та зростання питомої ваги вікової групи 30–39 років (на 2,6 %).

Найбільша кількість виконавців наукових досліджень і розробок припадає на галузі технічних (50,1 % від загальної кількості виконавців) і природничих наук (35,6 %).

Переважає більшість дослідників із науковими ступенями працює в галузі природничих наук: докторів наук – 61,6 % (25,3 % з них – у сфері фізико-математичних наук), кандидатів наук – 54,4 %.

Фінансування науки. Показники фінансового забезпечення сфери науки в Україні є значно нижчими за світові стандарти, що зумовлює подальше посилення технологічного відставання української економіки від провідних економік світу.

У розвинутих країнах зберігається тенденція до збільшення асигнувань на НДДКР: глобальні витрати за останнє десятиліття зростали швидше, ніж

глобальний ВВП ¹, що є ознакою широко розповсюджених зусиль економічних систем інтенсифікувати розвиток знань і технологій.

Упродовж останніх десяти років зростання капіталовкладень у НДДКР спостерігається в США (на 46 %), Японії (на 27 %), ЄС-27 (на 18 %). Високі темпи демонструють також Фінляндія, Ізраїль, Угорщина, Китай та Індія ². Витрати на наукову сферу України також щорічно зростають в абсолютному вимірі, але при цьому їхня частка у ВВП становить менше 1 % ВВП.

У розвинутих країнах показник наукоємності ВВП становить від 2 до 4 % і більше.

У структурі розподілу витрат за галузями наук найбільшу питому вагу мають технічні науки (майже 55 %), у той час як частка бюджетного фінансування в загальному обсязі витрат на цю галузь становить 19,8 %. Найбільші ж частки бюджетного фінансування у загальному обсязі витрат на галузь припадають на гуманітарні та суспільні науки (відповідно 90,7 та 89,7 %).

За середніми обсягами фінансування на одну організацію у 2012 р. переважали наукові організації в галузі технічних наук.

У регіональному розрізі найбільші частки фінансування мають наукові організації м. Київ і Харківської області.

Найбільшу частку фінансування науки із загального фонду держбюджету у 2012 р. мали п'ять головних розпорядників – майже 85 % видатків (3918,5 млн грн).

Середньомісячна заробітна плата у сфері досліджень і розробок за 2012 р. зросла порівняно з 2011 р. (3270,0 грн) і становила 3790,0 грн, що значно менше, ніж у вітчизняній сфері фінансової діяльності та оплата праці науковців у розвинутих країнах.

Низький рівень оплати праці в науковій сфері спричиняє вплив кваліфікованих спеціалістів до інших, зокрема фінансових структур.

Досягнення адекватного рівня оплати праці у сфері досліджень і розробок має бути одночасно і фактором, і результатом підвищення ефективності науки, що потребує розроблення й запровадження в практику організацій державного сектору науки більш гнучких систем оплати з урахуванням віддачі конкретного науковця (*«Науково-технологічна сфера України» 2013 рік // Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України (<http://old.dknii.gov.ua>)*).

¹ Science and Engineering Indicators 2012 // http://www.nsf.gov/statistics/seind12/c0/c0_s2.htm; 2012 Global R&D Funding Forecast // R&DMagazine. – December 2011 // www.rdmag.com

² OECD Science, Technology and Industry Outlook 2008. – P.72.; OECD Science and Technology: Key Tables from OECD 2009. November 12, 2009.